

Entrevista a Julià Garcia Candau

“Les tribus no han desaparegut”

Julià Garcia Candau (Vila-real –“no solc dir d'on sóc per no fer de menys els altres”–, 1939), periodista especialitzat en esports. En l'actualitat és director d'esports de l'agència EFE i membre de la comissió de premsa del Comitè Olímpic Internacional.

Diu que vostè ho sap tot.

—No sé res, però sé moltes tonteries.

—*Es la classe de saviesa que busque. ¿El periodisme esportiu en vostè és vocacional o casual?*

—Com qualsevol jove que va tenir la sort d'anar a un institut i va conèixer la pràctica de l'esport... Bé, m'agradaria més dir *deport*, que és com ho deia Ausiàs March...

—*M'han inculcat que són coses distintes, senyor Garcia Candau.*

—És distint el significat, però la paraula que existeix és *deport*. Bé, vaig conèixer *deports* com l'atletisme, el bàsquet, el futbol, el ciclisme,... i vaig practicar els que més a mà tenia. Ara: m'agradaven tots. L'especialitat periodística no la tenia definida, encara que casualment feia unes cròniques de futbol local en una emissora de Vila-real, Radio San Pascual, que després se la va apropiat el Frente de Juventudes i el delegat local va considerar que jo no podia col·laborar perquè no pertanyia a l'organització.

—*¿Estava marcada la seua família?*

—Sí, i aquestes coses en els pobles es tenen en compte. Mon pare era roig i va estar a la presó en acabar la guerra. De fet, quan jo vaig nàixer mon pare estava tancat a la presó, a Portaceli. Bé, quan vaig començar la professió feia informació de tot tipus. Tenia una decidida vocació de periodista. I també de músic. M'hauria encantat ser director de la Primitiva de Lliria. Sí, sí. M'hauria agradat ser concertista de guitarra, perquè al meu poble va nàixer Tàrrega. M'hauria agradat ser tenor, perquè ma mare cantava de meravella. Però tenia el cap entre la història i el periodisme. Per això de tant en tant faig algunes coses en el periodisme que són història. Sóc un periodista que de tant en tant fa història. Al periodisme *deportiu* vaig caure de casualitat. De sobte es va jubilar un senyor, que era el cap de *deports* del *Ya*, i se l'havia de subs-

tituir. Va venir el director i em va dir: “bé, passa allí”. Jo era en aquell moment el cap dels reporters. I en compte de quedar-me uns dies mentre es resolia el problema em vaig quedar uns anys. I després vaig anar a *El País* de cap de *deports*.

—*¿Abans del *Ya* no havia estat a El Alcázar?*

—Sí, però a *El Alcázar* de Pesa.

—*O siga, el bo.*

—Exacte. El que va tancar don Manuel Fraga Iribarne el 27 de setembre del 1968. O siga, hi vaig caure sense pensar-ho, però després m'ha agradat molt. En el temps del franquisme es podia fer més política en les pàgines de *deport* que en les de política. I ràpidament em van acusar que jo no escrivia de *deport* sinó de política –i era cert–. Des d'una zona molt popular de la societat civil, com és el *deport*, volia fer una certa política que tenia una connexió directa amb la política general. Quan jo deia que no era de rebut que el president del Reial Madrid tinguera 80 anys, perquè amb aquesta edat no es pot dirigir una entitat tan important, naturalment hi havia qui deia que a El Pardo hi havia un senyor que també tenia 80 anys. Bé, d'això es tractava. Quan jo parlava de la necessitat de reformar l'assemblea del futbol nacional perquè cada club tinguera un vot, ja que els que havien estat campions tenien unes compensacions de manera que el València, el Barcelona o el Madrid tenien trenta-i-tants vots i un altre club qualsevol de primera divisió, només en tenia deu, doncs estava reivindicant la democràcia.

—*¿No el va mossegar mai la censura?*

—En informacions *deportives*, no. Sí, en informacions generals. Va ser amb la informació que vaig fer de la bomba de Palomares. Vaig contar que una de les persones que havien acudit a auxiliar els pilots s'havia cremat un genoll amb un dels objectes caiguts i que el gat del metge que va atendre els ferits s'havia adormit en el paracaigudes i a l'endemà estava mort. Que igual

era una coincidència. Era prou difícil escriure aquells dies. No solament havies d'escriure embolicadament, sinó que havies d'escriure suficientment embolicadament com perquè ho entenguera la gent del carrer i no ho entenguera el censor.

—*En alguna ocasió vostè ha dit que volia abandonar el periodisme esportiu. O deportiu. ¿Per què?*

—De tant en tant m'entra una certa desesperança perquè veig que en aquella etapa en què era tan difícil parlar es va crear una manera de fer periodisme *deportiu* diferent, i en la democràcia el periodisme *deportiu* ha tornat cap arrere. Està més preocupat pel fora de joc i el penal que no han pitat que per les qüestions de fons de l'organització *deportiva*. ¿Què han dit els informadors *deportius* de la llei de societats anònimes? ¿Qui ha estat a favor i qui ha estat en contra i per què? Quasi ningú ha estat a favor i quasi ningú ha estat en contra. No s'ha pres posició davant una cosa que era fonamental. ¿Qui està fent en aquest moment investigació sobre què ha passat amb els diners de la constitució de societats anònimes? ¿Què passarà en el *deport* espanyol quan es descobreix que les societats anònimes són tan mal administrades com ho eren les societats *deportives*? A ningú no li preocupa. Només preocupa l'anècdota: si el *Deportivo* serà campió d'hivern o no.

—*¿El futbol és l'opi del poble?*

—No. El futbol és una història molt curiosa: fa més de tres mil anys que existeix. El futbol, i el *deport* en general, ha estat en la literatura universal des d'Heròdot i Homer a Virgili i Lluís Vives. El futbol s'ha practicat en totes les èpoques, encara que evidentment ha canviat. Té una història literària àmplia: hi ha més poetes que han dedicat versos al futbol dels que la gent creu; hi ha més escriptors que s'hi han interessat que els que aparentment semblen. Jo tinc entre mans una antologia literària del futbol que em sorprèn a mi mateix: la gent

“El Santiago Bernabeu el van fer amb ciment del Valle de los Caídos, en una època en què a Espanya no hi havia ciment”.

VERÓNICA MORRO

sap que Alberti va fer l'*Oda a Platko*, però ja és difícil trobar gent que sàpia que Miguel Hernández en va fer una a Lolo Sampedro, un porter de l'Oriola. I més difícil encara trobar-ne que sàpien que Gerardo Diego o Gabriel Celaya també han dedicat la seua atenció al futbol.

—*El franquisme el va instrumentalitzar.*

—És que una cosa és el *deport* en si i una altra la instrumentalització que se'n fa. En uns països és el futbol i en altres pot ser un altre *deport*. El franquisme va fer del futbol una història absolutament manipulada, però ¿no va estar manipulat en acabar la guerra? El futbol, el van prendre per les armes. El president de la Federació Nacional era el coronel Troncoso, que després va ser l'ajudant de Muñoz Grandes en la División Azul. I al València, el va prendre Giménez Buesa, que també era un coronel del Regimiento de Recuperación de Levante. I el Barcelona, igual. L'Atlètic de Madrid va caure en mans del Movimiento total: des del marquès de la Florida a la família Barroso, i es va convertir en l'Atlético Aviación. Quan Queipo de Llano es rebel·la a Sevilla, a la setmana ja estan organitzant-li un partit de futbol amb els jugadors del Betis i el Sevilla que queden per allí... La guerra destrueix el Betis perquè la majoria dels seus jugadors són bascos i alguns acaben en l'exili.

I després de la guerra, el futbol es converteix en una institució benèfica: per a entrar als partits cal comprar tots els dies aquell emblema de l'Auxilio Social de 25 cèntims. Després va produir les travesses, i

a base de les travesses es van crear els altres *deports*, perquè en aquest país no hi havia un duro per a bàsquet ni handbol ni carreres de sacs. Els pressupostos generals de l'estat no contemplaven el *deport*.

—*¿No estava mal vist el futbol per l'oposició al franquisme?*

—No, el que passa és que va haver una actitud dels intel·lectuals una mica displlcent perquè es va establir que anar al futbol era participar de l'opi del poble. Hi ha amics meus que declaradament no anaven al futbol, però un dia ens vam trobar al cantó del Bernabeu i després de dir allò de *passava per ací* vam decidir tornar junts al pròxim partit. Juan García Hortelano, per exemple, era un atlètic furibund i era del PCE. Javier Pradera era un boig de la Reial Societat. Elías Querejeta jugava en la Reial Societat. Jesús Fernández Santos era un boig del Reial Madrid. A Dámaso Alonso jo el veia en la tribuna del Bernabeu constantment... Però va hi haver un temps en què semblava que arrimar-se al futbol era acostar-se al Movimiento i a l'opi del poble.

—*¿Franco era del Reial Madrid?*

—Sempre s'ha dit i probablement ho era, perquè la realitat és que el va afavorir encara que ho neguen. El Reial Madrid va ser l'equip del règim, vulguen o no vulguen. En una època en què no hi havia ciment a Espanya més que al Valle de los Caídos, que s'estava construint, d'allí el van dur a Madrid per a construir el Santiago Bernabeu, perquè qui va presidir el jurat per a la concessió de l'obra era Pedro

Muguruza, l'arquitecte del Valle de los Caídos. I un dels arquitectes que va continuar l'obra del Valle de los Caídos quan va morir Muguruza, va acabar sent directiu del Reial Madrid. Ara: una cosa que no sabem mai és si va afavorir més el règim el Reial Madrid o al revés. Jo estic per dir que el Reial Madrid li va fer més favors al règim. En aquella època en què les fronteres estaven tancades i Espanya tenia poca venda en l'estranger, el Reial Madrid es va convertir en un ambaixador. Castiella, amb molta raó, va dir que el millor ambaixador que havia tingut havia estat el Reial Madrid. I de fet, el mateix Santiago Bernabeu, quan en una remodelació de govern van canviar Castiella per López Bravo, com que el ministeri d'Afers Estrangers no li deia què havien de fer quan viatjaren a l'estranger, un dia es van plantar a Israel en un partit de bàsquet i al general Dayan li va imposar la insígnia d'or i brillants del Reial Madrid. Això, naturalment, va provocar una reacció dels països àrabs i Gaddafi va muntar un canyaret. I a partir d'aquell dia López Bravo va comprendre que això del Reial Madrid s'havia de controlar, i així com a la selecció nacional un dia a Txecoslovàquia li van tocar l'himne de Riego en el camp, perquè era la darrera partitura que tenien, al Reial Madrid no li passava això perquè viatjava sempre amb un disc i una bandera.

—*¿Una comunitat autònoma pesa en l'estat segons l'equip de futbol?*

—No, però és evident que l'equip de futbol té una influència i una transcendència

en la vida política. Jo faig aquesta broma: si Felipe González té pactat amb Jordi Pujol un govern de coalició per a després de les eleccions, és lògic que guanye el Barça la lliga. Però si no és aquest el tracte, la lliga la deu guanyar el Reial Madrid, perquè els dilluns al matí, quan jo arribe a la plaça de Castilla i mire les cares dels conductors, la diferència és ben clara. Si ha guanyat el Reial Madrid, la gent aguanta l'embús pacíficament; si ha perdut toquen el clàxon violentament i s'empenyen. I això es paga amb vots.

—*De guanyar a no guanyar la lliga el Barça, ¿l'actitud de Pujol cap a González és distinta?*

—No crec, però d'això es poden fer bromes. Ara: sí que ha negociat bé l'alcalde de Barcelona l'assumpte dels Jocs Olímpics, i inclús els ha negociat bé Ramón Mendoza, perquè ara li estan permetent la remodelació de l'estadi Bernabeu en la via pública. I això li ho han consentit com a compensació per les obres de tipus *deportiu* que han fet a Barcelona per als Jocs Olímpics.

—*Així com la dictadura va copiar tots els clubs de futbol, ¿per què no ha fet igual el poder actual?*

—Perquè hi ha una nova llei que ho ha impedit. Abans la designació dels presidents es feia a través d'una elecció un poc controlada: només votaven els compromissaris d'una certa edat, que sempre votaven pel continuisme. I ara és un soci, un vot. Ja no es pot garantir qui serà el president d'un club. De totes maneres, durant els anys de la transició el govern era de la UCD, però qui manava en el futbol era AP. I abans de la transformació en societats anònimes, probablement, hi havia més presidents del PP que del PSOE. Bé, igual del PSOE no n'hi havia cap. Per exemple, el president del Deportivo és un senyor del PP, derrotat en les eleccions municipals, per cert.

—*¿Per què algun dels presidents de futbol, Gil y Gil i Ruiz Mateos, tenen temptacions polítiques populistes? ¿Hi ha una relació causa-efecte?*

—En efecte. Han estat presidents de futbol, el president de Matesa, el de Confecciones de Gibraltar, el de Aceites de Redondela, el de Los Angeles de San Rafael —que és Gil— i el de Rumasa —que és Ruiz Mateos. Al futbol li han caigut del cel algun dels personatges més conflictius que hi ha hagut en els últims temps. Al Barça va intentar ser president el senyor Baret, que després va estar a la premsa. Al del Màlaga, el de Confecciones Gibraltar, li van pegar un tir una nit i mai no sabrem per què. I quan l'assumpte de Redondela, el president del Celta es va

“El futbol és com la guerra, però amb uns altres mètodes”. VERÓNICA MORRO

salvar però hi va haver dos o tres morts.

El futbol proporciona popularitat ràpida, i si un és un poc sarcàstic, bufó, desllenguat, histriònic —com Gil o Ruiz Mateos—, doncs això ompli molt els diaris i quan t'adones t'has convertit en un individu popular al qual la gent vota en les municipals. Ara: en les legislatives, això ja és més complicat. Traure deu vots en Canet lo Roig és prou difícil.

—*Però hi ha molt de malhumor entre l'electorat.*

—Sí, però quan arriben les eleccions tots els malhumorats tenim l'obligació moral de pensar què fem o què podem fer. ¿Es pot prescindir d'anar a votar? No en sóc partidari. Després de tants anys demanant democràcia, i la democràcia es fonamenta en el vot, s'ha de votar encara que siga en blanc. Perquè en aquest país encara hi ha gent involucionista que pot aprofitar el descontent de la gent per fer veure que ningú vol el sistema de partits polítics. Insistesc: s'ha de votar encara que siga en blanc. Votar pot ser inclús un plaer.

—*¿Cau tot a trossos o només fa la sensació?*

—La situació no és per a cantar, però tampoc cau tot a trossos. El país està en un mal moment. Em fa por participar en una operació de derrotisme que no sé a qui a favoriria.

—*¿Per què les dictadures propicien tant l'esport?*

—Això tampoc és cert. És veritat que les dictadures troben en el deport una pantalla. El deport és un òrgan de propaganda, i l'han utilitzat les dictadures de dreta i les d'esquerra, però també hi ha països sense dictadura on el *deport* progressa i és molt important. ¿Qui pot negar la importància que té el rugby i el futbol a França o a les illes britàniques, que són països de gran tradició democràtica?

—*¿L'atmosfera de corrupció també afecta al món de l'esport?*

—No n'hi ha més corrupció ara que fa uns anys: ara es veu, cosa que no passava. Si no, sembla que Matesa, Confecciones de Gibraltar, Aceites de Redondela, Sofico, Los Angeles de San Rafael... no hagen passat en aquest país. El que passa és que mai hem sabut què és el que han guanyat alguns individus en Ensidesa o Unosa. Afortunadament, ara se sap. Pel que fa al món del *deport*, la corrupció apareix com en les altres activitats. Hi ha hagut un president de la Federació de Pilota que ha estat a la premsa i que l'acaben de traure ara.

—*¿La boxa és un esport?*

—La boxa ja no existeix, pràcticament. La societat l'ha rebutjada com un cos estrany, sobretot en un moment en què l'ecologisme va en alça: si hem de conservar les granotes, haurem de conservar els homes. Dic jo. Primer, la boxa no produeix diners; els quatre gallets que guanyen, després desapareixen, i a més queden tots tarats. Estic en contra de la seua prohibició, però s'ha d'avisar la gent dels seus problemes.

—*¿El futbol uneix o accentua les diferències?*

—És que les tribus no han desaparegut. Continuem tenint unes conformacions tribals que es manifesten d'alguna manera: unes vegades és el futbol i unes altres les bandes de música.

—*¿I el camp de futbol, ha substituït el temple de la tribu i els rituals?*

—Clar. ¿Què són les banderes? Els peons darrere dels quals van els components de la tribu. Hi ha uns himnes. I la seua relació amb la guerra és claríssima. El futbol és una guerra en la seua concepció: un partit el dirigeixen dos generals —els dos entrenadors—; els equips tenen rereguarda, intenció i avantguarda. ¿En què consisteix un partit? Que un exèrcit envaïssa el territori contrari, que està definit per una frontera. És entrar; la rereguarda defensa; la intenció —que és la línia mitjana— abasta de balons la davantera i la davantera bombardeja, llança abusos, afusella el porter. És la guerra, però amb uns altres mètodes.

Miquel Alberola